

POSTĄPIĆ (289) *vb pf*

W inf -stą- (62), -stę- (40); -stą- *LibLeg* (3), *KromRozm III*, *Leop*, *BibRadz*, *OrzQuin* (3), *WujJud*, *RejPosWstaw*, *ModrzBaz* (2), *SkarJedn* (2), *StryjKron*, *GórnRozm*, *KochProp*, *OrzJan* (2), *KolakCath*, *JanNKar*, *PowodPr* (2), *SkarKaz*, *VotSzl*, *SkarKazSej*; -stę- *MetrKor*, *Diar*, *GroicPorz*, *RejWiz*, *UstPraw* (2), *RejZwierz*, *Mącz* (4), *RejPos*, *BielSpr*, *PaprPan*, *PaprUp*, *Calep*, *Phil*, *CzahTr*, -stą- : -stę- *BielKron* (6:11), *GórnDworz* (1:2), *CzechRozm* (2:2), *SkarŻyw* (5:1), *ActReg* (6:1), *SarnStat* (15:5). ◇ *W imp* - ap (7), -ęp (1); -ap : -ęp *OrzRozm* (1:1). ◇ *W pozostałych formach* -stą- (176), -stę- (3); -stę- *Mącz* (2); -stą- : -stę- *Diar* (1:1).

o jasne.

inf postąpić, postępić (102). ◇ *fut 1 sg* postąpię (7). ◇ *2 sg* postąpisz (3). ◇ *3 sg* postąpi (15). ◇ *1 pl* postapiemy *SarnStat* (2), postąpi(e)m (1) *BielKron*. ◇ *2 pl* postąpicie (1). ◇ *3 pl* postąpią (11). ◇ *praet 1 sg m* -m postąpił (1) *SkarKaz* -ech postąpił (1) *PaxLiz*. *f* postąpiłam, -em postąpiła (2). ◇ *2 sg m* -ś postąpił (1). ◇ *3 sg m* postąpił (31), postąpi(e)ł (1) *ZapKościel*. *f* postąpiła (8). *n* postąpiło (1). ◇ *1 pl m pers* -smy postąpili (1). ◇ *3 pl m pers* postąpili (23), postąpi(e)li (1); -pili : -pieli *ZapKościel* (1:1). *m an* postąpili (1) [*cum N pl*: wężowie]. *subst* postąpiły (4), [postąpi(e)ły]. ◇ *plusq 3 sg m* był postąpił (1). ◇ *3 pl m pers* byli postąpili (1). ◇ *imp 2 sg* postąp (3). ◇ *1 pl* postąpimy (5); -p- (2), -(p)- (3). ◇ *3 pl* niech postąpią (2). ◇ *con 1 sg m* bym postąpił (2). ◇ *2 sg m* byś postąpił (1). ◇ *3 sg m* by postąpił (12), [by postąpi(e)ł]. *f* by postąpiła (1). *n* by postąpiło (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy postąpili (2) *Diar*, *SarnStat* [*w tym zapis*: byśmy postąpiliśmy (1)], bychmy postąpili (1) *RejPos*. ◇ *3 pl m pers* by postąpili (7). ◇ *impers* ma być postąpiono (7); -ono (6), -(o)no (1). ◇ *fut* będzie postąpi(o)no *GroicPorz* (2), postąpi się *CzechEp* (2). ◇ *praet* postąpiono (1). ◇ *plusq* było się postąpiło (1). ◇ *con* by postąpi(o)no (2) *HistLan*, *ActReg*, by się postąpiło *SarnStat* (2). ◇ *part praet act* postąpiwszy (15).

Składnia dopełnienia sprawcy przy formie impers: ma być postąpiono przez kogo (1).

Sł stp: postępić, *Cn s.v.* postępuję w czym, sztuki, fortelu zażyć, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Przemieścić się, ruszyć się do przodu, przesunąć się; procedere Vulg, PolAnt, JanStat, Cn; progredi Vulg, Modrz, Cn; transire PolAnt, Cn; distare PolAnt; separari Vulg; gradibus venire, gradum facere a. iacere, pergere ire, processum efficere, proferre gradum a. passus a. pedem, promovere (gradum), tendere Cn* (52) : kiedy żołądek przymować niechce/ á wodá w niém łtoi/ przydawáią do piérwżégo háuřtu álbo mánný/ álbo řiropi rořati řolutiui vncią iáką/ [...] coby potrzeba pokazáć/ áby ták piérwży rychło pořtąpił/ á drugiégo zá łobą prowadził *Oczko 20v.*

postąpic dokąd (5): ktore [*pary*] z gardła wychodzące czynią rzyganie iaiec przepiekłych, przeto dobra rzecz ielř przechodzenie po wieczeri [!] áże karmia pořtąpi do żołądka. *GlabGad K8v. Cf Zwroty.*

Zwroty: »dalej nie postąpic« (1): Obtoczyłem ie [*morze*] gránicámi moiemi/ y záložýłem záworę y drzwi. I rzekłem/ áż do tąd wylewáć będziefř/ á dáley niepořtąpifř [*Usque huc venies et non procedes amplius*]/ y tu będziefř rořtráczáć nádeřthe wáły twoie. *Leop Iob 38/11.*

»postąpic nazad« [*szyk zmienny*] (3): Rzekł Ezáiař [*do Ezechiela*]/ áto známie obieray ktore chceř s tych/ ielři řłońce dzyefięć godzin álbo řłopniow ma pořtępic ná zad/ czyli ná mieyřcu řtáć. Y obrał łobie áby pořtąpiło ná zad dzyefięć řłopniow. *BielKron 89v, 89 marg.*

Przen (1) :

Zwrot: »z miejsca swego postąpić« (1): Taksze równie y w rzeczypołpolitéy fye dzieie: póki fye oná fwych praw/ fwych vchwał ftátecznie trzyma/ póty y ludzie vrzędu fwęgo/ y powinności przeftrzegáią: iáko namniéy rzeczypołpolita ofłábieie/ á z mieyfćá fwęgo poftąpi wnet y w obyczáiach odmianá będzie *KochWr* 30.

a. *O istotach żywych (36) :* iż iáko máłpá ludzkie fzáty ábo iako kárlik rofłego pácholká fuknią náfię biorą: obaczyfz że to nie ieft vbior ich/ vplotáfię wnetże w tey fukni/ ábo ią opák włożą/ ábo poftąpic wniefy nie będa mogli. *SkarJedn* 36.

postąpić gdzie (7): Bo on [*Bóg*] Angiołom fwoim każe cię pilnować/ Gdzie będziefz chciał poftępic ktorzj cię piáftowác Ná ręku fwoich będa ábys idąc drogą/ Ná oftry kámién nigdzie nie vgodził nogą. *CzahTr Fv. Cf* »dalej postąpić«, »wyszszej postąpić«.

Zwroty: »dalej postąpić« = *distare PolAnt; ulterius procedere JanStat* [szyk zmienny] (5); *BibRadz Act* 27/28; Przeto fie Pan Bog rozniewał/ záfhąpił mu [*Balaamowi jadącemu na oślicy*] Anyoł ná drodze z mieczem/ áz niechciáá Oflicá dáley poftępic. *BielKron* 42v; *SkarŻyw* 328, 403; niech fie ziáda/ náfzy do Bydgofczýy/ a z ftrony Zakonu do Swece [...]: áby z inąd tákowé gránice/ iáko fie rzekło/ rozdzieláiąc dáley poftąpili. *SarnStat* 1072.

»ledwie postąpić moc« = *z trudem móc chodzić (1):* Ledwie wchorobie poftąpic moglá/ y zbládlą twarz/ ledwie cienka fzyiá nofiłá *SkarŻyw* 195.

»mało (*a. maluczko*) [= *na małą odległość*] postąpić« (2): A zmierzywfy fznurem nálezi fązon dwádziefćia/ á máło poftąpiwfy [*brevi ... distantes*] y záfię zmierzywfy/ nálezi fązon piętnáfićie. *BudNT Act* 27/28; *WujNT Act* 27/28.

»wyszszej postąpić« (1): *Scandit excelsius, Wyfłzvey poftępił. Mącz* 46c.

Przen (3) :

postępic na co (1): Ten [*człowiek*] nie tylko tobie/ ále áni fam fobie nic pomoc nie może/ bez láfki á wfpomożenia Pána tego/ gdyż on ieft iáko źdźbło co im wicher igra/ przed fwiętym Máieftatem iego/ áni poftępic może ná wfpomożenie twoie/ nie będzeyli woley á przeźrzenia Pána twoiego. *RejPos* 138v.

Zwroty: »na stopie [*nie*] postępic« (1): A naprzod mowiłbym z nimi [*Żydami*] o zacności fłowá Bożego/ przez Moyżefzá y Proroki podanego/ przeto iż oni nád nie Tálmuđ fwoy przekládáią: á bez niego y ná ftopie poftępic nie vmieią. *CzechRozm* 69.

»postąpić wzgorę« (1): Mow do Pána ktory cię tám [*na górę, tj. do nieba*] wzywa [...]. Iáko poftąpic wzgorę mam/ á ia fłáby/ fłábego y wátłego zdrowia y nog zemdlonych *SkarKaz* 123b.

a. *Ruszyć się z miejsca (7) :*

Zwroty: »z miejsca postąpić« [szyk zmienny] (5): *BielKron* 162; *GórnDworz* P3; Bo kto ná lámy wierzch gory wndzie/ iż wyfłzvey iść nie może/ tęgdy poftąpi z mieyfćá/ ná doł iść mufi. *GórnRozm* M4v; nie frototá to [*dziś*] w potrzebách połpolitych z mieyfćá áni poftąpic/ áz co dádzą/ ábo w czym priwatnym dogodzą. *PowodPr* 77, 19.

»postąpić nogą, na nogach« [z *przeczeniem: nie móc się ruszać, chodzić*] (1:1): *Mącz* 396d; [*pogańskie bałwany*] Ręką nie ściífną/ nie poftąpią nogą/ Gárdłem żadnego głoфу dáć nie mogą. *KochPs* 174.

Szereg: »ani postać, ani postępic« (1): nec consistens loco nec inambulans, Ani poftać áni poftępic ná nogách. *Mącz* 396d.

β. *Podejść, zbliżyć się* (3) : owies opuściwszy głodny ośieł/ poftąpił y padł ná koláná/ y vczynił iáką mogli cześć naświętzemu Sakrámentowi. *SkarŻyw* 545.

postąpić do kogo (1): Y Ionáthán zátrzymał narod íwoy/ nád kthorym był nawyzfzym kapłanem/ á poftąpił do ludu íwego [*appositus est ad populum suum*]. *BibRadz* 1.*Mach* 14/30.

postąpić ku czemu (1): y poftapyły kv yedney barfo wyełkiey gorze y obozem íye tham zamkneły *LibLeg* 10/146.

[*Fraza:* »postęp sam« = *chodź tu:* Ocius procede tu huc. Poftęp ty lám przedzey [*lege:* prędzej]. *TerentMatKęł* D8v.]

γ. *Odejść, oddalić się* (12) :

postąpić skąd (4): *MurzNT* *Mar* 1/19; A poftąpiwfy z onąd Iezus/ przyfzedł nád morze Galileykie *BudNT* *Matth* 15/29, 4/21; *WujNT* *Matth* 4/21.

Zwroty: »postąpić dalej« [*w tym: od czego* (1)] [*szyk zmienny*] (3): y poftąpył daley od Tvrlye rzeky cztery dny yasdj *LibLeg* 11/84; *Proferre gradum*, Dálej poftępic precz íść. *Mącz* 124a; *LatHar* 692.

»postąpić mało, trochę [= *na niewielką odległość*]« = *progredi pusillum* *PolAnt*, *Vulg* (1:1); *MurzNT* *Mar* 1/19; A poftąpiwfy [*Chrystus*] trochę/ padł ná oblicze íwoie/ modłąc fię *WujNT* *Matth* 26/39.

Przen: *Umrzec* (4) : Ktory [*Jan Kochanowski*] z niemáłym ímutkiem wfzech cnych Polakow poftąpił/ w Lublinie/ Roku Páńskiego/ M.D.LXXXVIII. Dniá XVI. Mieśiácá Sierpniá/ pod Konwokacyą. *KlonŻal kt*.

postąpić za kim (1): Przetofz woleli ínadź íi poftąpić zá íwemi/ Prádziády tełz y dziády/ íobie namilfzemi. [...] Oítátni Potomkowie tey zacney Nácyjey. *KołakCath* A3v.

a) *Opuścić przez śmierć [skąd]* (2) : Smierci podległy człowiecze [...]. Poftąpiłz z włości drogo zápláconych/ Poftąpiłz z dworu/ y gmáchów złoconych *KochPieś* 43.

b. *O ruchach wojsk* (9) :

postąpić gdzie (2): Náuczyć íe [*ufy*] tełz ma Hetman y káždy íprawcá kthory ma pod íprawą ludzi/ iákó ná głos trąby/ álbo pífczáłek/ álbo rofzká/ álbo furmy/ máią íie záchowác/ gdzie poftępic/ á gdzie wftać ná zad *BielSpr* 16. *Cf* *Zwrot*.

W połączeniu z określeniem kierunku (1): [*Tatarowie*] ná íedno kinienie biczá álbo kołpaká/ wneth íie íprawią/ wfcią y poftąpiá ná wfzyłtki ítrony iákó potrzebá vkaże. *BielSpr* 67v.

Zwrot: »dalej postąpić« [*w tym: gdzie* (1)] (2): Iefliż tedy Wiédeń íam temu Turczynowi ták był íróg/ y ták mocny: Cóz wálzá kró: M. rozumiełz/ czegoby íie od ínfzych ípodziéwał/ gdyby dálej do Niemiec poftąpił/ gdzie íuż miáftá gotowfz y dáleko obronnieyfz? *OrzJan* 80, 80.

α. *Wycofać się* (4) :

Zwroty: »[*skąd*] dalej postępic« (1): Kthorzy [*rycerze z Jeruzalem*] vczyniwfy dębową twierdz przeciw Torunowi/ gdzie dziś zową Dybow [...] ítrzelali przez Wiłę ná pogány/ áż muíieli ítego mieyfca daley poftępic *BielKron* 346.

»postąpić nazad« (3): Skánderbeg thełz pofileczne ludzi íwieze przypuścił/ niemogli mu Turcy wytrzymác poftąpili ná zad *BielKron* 256v, 348, 384.

β. Ruszyć (1) :

Szereg: »ruszyć się albo postąpić« (1): Bo ponieważ to żołnierka ięst rzecz/ y záltánowić ię/ y rufzyć ię ábo poftąpić [*progredi*]/ y vderzyć ná nieprzyaciela/ y cofnąć ię ná zad [...]: tedyć záprawdę/ ktorzi ię w tákowych iákoby ćieniách woyny niećwiczyli/ niemoże to być/ áby [...] *ModrzBaz* 112.

2. Zrobić coś, uczynić, zachować się jakoś; accomodare se agere, consulere, experiri, facere, gerere se, iudicare, praestare se, statuere, tractare, uti Cn [*w tym: jak (48)*] (55) : *MurzNT* 61; *BielKron* 386; Bo zgłupieli pafterze/ á Iehowy nie pytáli/ dla tego też nie mądrze poftąpili [*non intellexerunt*]/ y wżytko páftwifko ich róspofczyło ię. *BudBib Ier* 10/21; *ModrzBaz* 75v; *SkarŻyw* 243; *SkarKazSej* 698a.

postąpić z kim (a. cum aliquo) (5): A przetoż nam [*Egipcyjanom*] trzebá z niemi [*Izraelczykami*] chytrze póftąpić [*Agite sapientes simus*]/ by ię ínadź barźiey nie rozmnożyli/ á mogłáby woyná przydź ná nas *BibRadz Ex* 1/10; *PapUp* K; A iż rozumie ze się tez to sucho nie odrze Pronskiemu. Prosic P.Kanclerza iesliby tez ad aliquam austeritatem znim postąpiono *ActReg* 81, 85; *CzahTr Lv*.

postąpić w czym (14): *BielKron* 224v; *GórnDworz* L3v; Gdy ię iuż tedy zefzli wnet íąd zágáiono/ Aby wrzędnie w tákich rzeczách poftąpiono. *HistLan E*; Vpomina tedy Lukałz s. [...] wżytki rodzicze/ chcáli porządnie poftąpić w wychowánium dzyátek fwych *RejPosWstaw* [41²]; Wy ztey powinności liczbę przed nawyższym íędziá dáć mácie/ karánie też/ iefli wtem niedbále poftąpicie [*rem negligitis*]/ słuźne odnieście. *ModrzBaz* 134; *ActReg* 78 [3 r.], 85, 95; *SarnStat* 87, 88; Ktore [*błogosławieństwo*] z íáfkí Oycowfkiey/ ízczerze otrzymałem/ Gdy íwoie táiemnice/ iemu kwoli zdałem. W czymech dobrze poftąpił/ káždy mi to zezna *PaxLiz E2*. Cf »sobie postąpić«.

W charakterystycznych połączeniach: bojaźliwie postąpić, chytrze, (nie)dobrze (2), tą drogą, głupie (2), (nie)mądrze (3), niedbale, nieroztropnie, porządnie, urzędnie, wedle zdania, źle.

Zwroty: »fortelem postąpić« (1): Ale íkoro íye [*dwa narody, tj. Polacy i Litwini*] zięły/ Niemcom śmiech oddáli/ Ktorzy cudzého prágnąc íwego póftadáli. Tymże fortélem y dziś poftąpić muśiémy/ Iefli nieprzyaciela íwego pożycz chcemy *KochProp* 15.

»sobie postąpić« [*w tym: w czym (1)*] (4): Lecz ony [*dziatki*] wżytko wziáwży namniey óń [*o ojca*] niedbály. W czym ície złe á głúpye íobie poftąpiły/ Ze dobrodzieyftwá wzięte ták lekce wáżyły. *HistLan* F3v, D2, D4v; Wracam ię do ćiebie Naiálnieyfy Miło: Krolu/ vkázuiąc iáko ię íądu Bożego boię/ ieflim co boiázliwie/ nieróftropnie/ niedbále íobie ná tym wielkim powołánium poftąpił/ á wiernym y mądrym robotnikiem nie był. *SkarKaz*)(3v.

a. O postępowaniu prawnym; aggredi, procedere JanStat; grassari Cn (26) : *GroicPorz* lv, o2v; A ná roku przyfzłym ták ma być poftąpiono/ iáko ięst nápiáno o rzeczách wielkich. *UstPraw* G3; *ActReg* 4; SKázuiemy/ iż iesliby ítroná práwuiąca ię [...] śmiał [!] mówić: że Sędzia źle poftąpił/ y zły Dekret vczyił: tedy [...] *SarnStat* 560; Iefli práwem zwycięzony dopuści powodowi w wíązánia, iáko dáléy poftąpić. *SarnStat* 829, 413, 435, 796.

postąpić do czego (1): A tákowyż rok y temu któryby w królestwie nie był/ á był pozwan záwitým rokiem/ od Sędziégo ma bydź náznáczón. Ináczéy Sędzia do íkończonéy íkázni ma poftąpić nie bacząc ná niepoftużeństwo pozwánégo. *SarnStat* 693.

postąpić wedle (a. według, a. podług) czego (6): wszakże ztemi Ktorzy iawnie rozbiiaią, mogą Starostowie postąpić według y przywileiu Logiszowego *ActReg* 4; Poborcowie wżyczytki którzykolwiek niewydáli/ Stároftóm deferować máią; á Stároftowie wedle Státutu postąpić przeciw nim máią/ Appelláciiey żadnéy mieyfcá nie dáiąc. *SarnStat* 344, 391, 1163. Cf »wedle prawa postąpić«.

postąpić przeciw(ko) komu (4): Tedy zá rádu Senatu Koronného y Pośłów Ziemskich/ nayduiemy bydz vpádlémi w dobrách Exequuciiéy należących/ y także przeciw nim postąpiemy/ iáko y przeciw innym/ obyczáiem wyszféy opifánym. *SarnStat* 1131, 344, 391, 461.

postąpić z kim (4): *ActReg* 4; A iefliby był *impoffefsionatus*, tedy z nim postąpić iáko przeciw nieosiádlému/ wedle Státutu. *SarnStat* 391; SKázuiemy téz [...] ze wżyczytkimi mężobóycy takowémi/ [...] obyczáiem przerzeczonym postąpić y kárác *SarnStat* 607, 461.

postąpić w czym (6): A iefliby fye [*strona*] ku áppellowániu wrociłá/ tak iey Prokurator w áppellowániu postąpi. *GroicPorz* bb3; Przeto y w tym ináczeyby postąpić trzebá/ żeby zły był fkarán/ á on co práwo przewiodł/ był pokoiem vbeśpieczony *GórnRozm* 12v; *SarnStat* 385, 392, 402, 926.

W charakterystycznych połączeniach: inaczey postąpić (2), [jakim] obyczajem (3), tym sposobem, źle (2).

Zwroty: »wedle prawa postąpić« [w tym: na kogo (1)] (2): Kiedy się rozstąpili/ nie było co równác. Wżyczyscy przj ALEXándrze/ á tám ich garść byłá. Profili potym Krolá/ áby wedle práwá Postąpił/ á zá wietłzá częścią wyrok podał. *KochOdpr* C2v; Przeto Sędzia ma ná takiého wedle práwá postąpić iáko vczy. *SarnStat* 1292.

3. Przystąpić do wykonywania czegoś, zacząć coś robić; agere, exsequi, procedere *JanStat* (26) :

postąpić ku czemu (4): *BielKron* 219v; Pánowie y Rádá oboygá Stanu wedle Itárádawného zwyczáiu/ Piérwéy/ niż ku wybierániu postąpią/ Séym wálny dla obieránie postánowiá *SarnStat* 11, 899, 1000.

postąpić co (1): trzeba piérwey namowy quib^{us} m^{un}dis postąpić. *ActReg* 85.

postąpić na co (1): Także téz gdy Król Polki vmrze/ przerzeczeni Pręłáci y Pánowie Królestwá Polkiého okrom wiadomości y rády Pręłátów y Pánów Wielkiego Księstwá Litewskiého ná wybieránie nowego Króla niepostąpią *SarnStat* 1000.

a. Przystąpić do czynności prawnych, rozpocząć proces (20) :

postąpić wedle (a. według, a. podług) czego (3): A gdzieby kto ná Séymiku [...]/ iáką ofobę fzláchecká ránił álbo zábił/ tedy podług Státutu postąpić przeciw iemu/ nie ináczey iedno iákoby to ná Séymie przy nas vczynił. *SarnStat* 858, 847, 871.

postąpić przeciw(ko) komu (a. contra aliquem) (14): *GroicPorz* m4, p2v; y ma takowy Pozew być położony przez Woźniego *in bonis citati*. á gdy tak Krol przeciwko mnie wláściwie postąpi/ w ten czas ia winien będe przed Krolem Itánąc/ y o dáninę fwą ná Pozew odpowiedác *OrzRozm* S2v; Naprzod iáko bellum administrare. Druga Iáko contra rebelles postápic. *ActReg* 6, 3v; á Stároftowie mieyfc pod winámi vftáwionémi ná niedbálé Stárofty/ przeciwko takowym przeftępcóm fpornym/ nie folguiąc/ áni namniéy nie odpuszczáiąc/ niech postąpią. *SarnStat* 195, 118, 402, 650, 847, 858, 871. Cf *postąpić przez co ku czemu przeciwko komu; »prawem postąpić«.*

postąpić przez co ku czemu przeciwko komu (1): A gdzie żoná czyiá w niebytności mężowéy Dzięięcinę wydrze: przez kłátwę kościelná ma bydź ku dofyć wczyniēniu słuźnēmu przeciwko tákowéy poštąpiono *SarnStat* 184.

postąpić z kim (6): A kiedyby kogo pozwano/ á w zyemi by go niebyło/ tákemu ná roku záwitym ma być czás płácey złożon/ profto zá 18 niedzyel: z tákowym ma sład poštępić áż do fkończenia práwá. *UstPraw* 12v; *SarnStat* 402. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »prawem, praw(n)ie postąpić« [*w tym: z kim* (3), *przeciw komu* (1), *o co* (1)] [*szyk zmienny*] (3:2): iefli przeciw niemu potym práwie będzie poštąpiono/ gdy powod ná to inftyguie álbo Sędzia/ wyszłzemu Sędziemu ná inftygácyá srony to powołánie oznaymi. *GroicPorz* o2v; Gdy młynárzá máiá trzy bráćia/ tedy ieden z nich może okrom bráćiey o krzywdę s wá poštępić s nim Práwem. *UstPraw* Fv, Dv; *ActReg* 8; iefli Rektor przeciwko którēmu z Iurisdiciiēy s wéy práwnie poštąpi [*iuste processerit JanStat* 220]/ y iego wedle Státutów *de Vniuerfitate* excluđuie/ tedy [...] *SarnStat* 204.

»do sądu postąpić [z *kim*]« (1): A gdyż tedy Rzeczpołpólita od [*lege: do*] Sądu by poštąpić z Boleślávem [...] miáłá: kto ná tym Sądzie wrzędnym Sędziá będzie? *OrzQuin* S3.

Szereg: »postępić i czynić« (1): y gđzieby nam/ álbo poddánym ná szym przydálá fie s práwá z sługá/ z wrzędnikiem/ z s prawcá/ álbo poddánym ná szym/ y gđzieby dla potrzeby Rzeczypołpólitéy przeciwko którēmukolwiek poštępić y czynić fie przydáło [*ubi Reipublicae causa aliquid sit contra quemvis agendum JanStat* 123]. *SarnStat* 650.

4. Przejść dalej, wykonać coś, co jest kontynuacją czegoś (27) :

Zwrot: »postąpić dalej, do dalszych stopniow« [*szyk zmienny*] (2:2): Iam czynił com mógl: dáléy poštąpić niedopuścá sily. *JanNKar* A4v, A4v; Do którēy s práwy s am B. iefł blizszy/ y ná niego náleży iáko ná s yná po oycu: iáko pozew y poštępek s práwy iego w księgách Ziemiłkich s zérzēy obmawia/ to iefł/ o tē á tē s ummę/ dla tego cię przypozywa/ ábyś pilnował/ gdy poštąpi do dálšzych s topniów y poštępków práwnych [*procedi ad ulteriores gradus et processus causae ipsius JanStat* 536]. *SarnStat* 828 [*idem*] 1245.

a. *O tekście, tematyce (wypowiedzi lub wnioskowania)* (23) : weźmiłz to cóć Kácérz podawa/ y poštąp *per resolutione^m causati in suas causas*, hnet ná nim hárcu wygrałz/ y to otrzymałz czegoć nie pozwala. *OrzQuin* Aa2, Tv.

postąpić od czego do czego (2): *OrzQuin* H4; Dworzánin musi [*rozmyślajac o piękności*] [...] od obaczánia czudności w iednym cieie/ poštąpić do obaczánia czudności we wšytkich ná s wiece rzeczách *GórnDworz* Mm4v.

Zwrot: »dalej, w dalsze czytanie, wyżej postąpić« [*w tym: do czego* (2), *w czym* (2), *podług czego* (1), *ku czemu* (1)] [*szyk zmienny*] (17:1:1): A práwies iuz obaczył s czym fie człowiek rodzi [...]. Iuz też dáléy poštąpmy do przypadkow iego/ Ktore około niego iáko obłēdnego/ Tu fie rozlicznie toczá *RejWiz* 9v; Tedy oná [*Polska*] ma Krolá? (-) Pewnie że ták. (-) Tedy ma Káplaná/ ktory koronuie Krolá? (-) Ma. (-) Tedy też ma Ołtarz/ ktoremu służy Káplán/ co s ye y pierwey pokázowáło. (-) Coż dáléy? (-) Poštęp wyšzey możefzli/ ia niemogę/ cóć s ye zda. *OrzRozm* D4; *CzechRozm* 110v [2 r.], 128v, 163v; To się iuz rzecz iedná z srony Aniołá odpráwiłá ogołem nákrótce: poštąpmyž dáléy. *CzechEp* 264, 20, 163, 211, 228, 241, 279; *NiemObr* 61, 135; Tom ci chciał Czytelniku káłkawy

w czas opowiedzieć/ żebyś wiedział iako tu w dálże czytanie poštąpiwšzy się Źprowowác. *RybGęšli* A4; *WujNT przedm* 20; *WysKaz* 15; Ale dálej iuż podług rozdziału náłżego poštąpmy. *PowodPr* 47; [*HerbOdpow* D5v; *JanWróż* 19].

5. Zrobić postępy, osiągnąć w czymś wyższy poziom; *promovere* *Mącz*; *facere profectum a. progressionem a. progressum, procedere, proficere* *Cn* (7) :

postąpić do czego (1): Ná tym łtopniu niewdzięczności nieštánęła ielšcze Polłká/ poštąpiła do drugiego obrázliwšzego/ ná który się P.Kryštus w ołobie Ieremiałšá Proroká żáłobnie vłkarża *PowodPr* 19.

postąpić ku czemu (1): áczkolwiek bez łalki łam [człowiek] ku Źprowiedliwošci przed Bogiem z łwey wolney chući/ poštąpić niemoże. *WujJud* 95.

Zwroty: »daleko (dalej) postępić« [w tym: w co (1)] (2): Dawid nędzny vpádłszy łtánął w šródku mocno/ Co mu było k lepłzemu iuż bárzo pomocno. Obaczył iż iuż nigdy bez Páńłkiey pomocy/ Nie mógł dálej poštępić w dobre o łwey mocy. *RejWiz* 135; *Mącz* 234c.

»w nauce (naukach) postąpić« = *in literis promovere* *Mącz* [szyk zmienny] (3): będyełš się vczył od tego napřednyeyłšego Doktorá Krátipulá pokát będyełš chcyał/ ále ták długo będyełš myał chcieć pokát nye poznalš żeš nyeyáko w náuce poštąpił. *GliczKsiąż* M8v, O; *Mącz* 234c.

»wyšzej postąpić« (1): Y rzekł mu S[więty] [...] ná Źwieńenie košcielne wyłšze niewłtępuy. Bo łkoro to vczyniłš/ dyabeł się do ćiebie wroći. Długo ták się záchował: ná koniec zayrzác drugim iłš przed nim Źwieńenie bráli/ on tełš wyłšzey poštąpił: ále zaráz on go czárt ošiadwłšy/ vmorzył. *SkarŻyw* 251.

6. Zająć stanowisko, zostać kimś [na co] (4) : *Ascendere in altiore gradum*, Ná wyłšzy łtolec/ álbo dołtoynošć poštępić. *Mącz* 370c.

Zwroty: »postąpić na krolestwo« (1): Gdy tełš zász ten [Saul] vmárłš/ poštąpił po nim ná krolełthwo [*successit in regnum*] Bálánan łyn Achoborow. *Leop Gen* 36/38.

»na urząd postąpić« (2): vłtáviamy [...]: iż ná przyłšłé czály ná vrzędy Kánclérzkie y Podkánclérzkie/ gdy będą wákowác/ to ielš/ gdy vrzędnicy zemrą/ álbo ná inłšé vrzędy poštąpią [*cum aliquid eorum vacare conti(n)gerit* *JanStat* 288, *JanPrzyw* 45]/ my y potomkowie náłšy ná ieden vrząd z tych dwu iednę perlónę duchowną/ á drugą Źwietcką przełóżyć mamy *SarnStat* 318 [*idem*] 944.

7. Uczynić coś na czyjás korzyšć (dobrowolnie lub pod przymusem), zwykle dając, deklarując, uchwalając, zgadzając się na coś, odstępując swoje; *dare Vulg, PolAnt; praestare* *Miech; cedere, concedere* *Modrz* (111) :

a. W sferze publicznej, państwowej (86) : a włkazał [Sendziak] knam yz niechcze dalej [granic] poštąpysz yedno po Kodemie *LibLeg* 11/76v; Prosimy, aby tełš [księža] ukazali z nami tę społeczną miłošć WKM i Rzeczypospolitej, czym tełš chcą do tego naszego podatku się przyłóżyć. A prosimy, aby to tu już mianowali, bo tełš przy onych naszych 2 groszach obiecali byli [z] synodu swego poštępić *Diar* 77; Krol Ferdynánd miał tełš wroćić zamek Czołnek/ kthory ielš nágránicy Węgiełłkiey á niewroćiłš/ y ielšcze y oprávia. Trybutu mu nie dawa/ iako poštąpił z Węgiełłkiey žiemie *BielKron* 236.

postąpić czego [w tym: *komu* (13)] (16): szylno bi v k m. panftwam swim vblyzil [...] bo bi yvsch v k. m. poftapyl mv [cesarzowi tureckiemu] wżitkych grodzyfk y miełcz kv budowanyv Zamkow *LibLeg* 11/77v, 11/77, 78; *RejZwierz* 32v; rzekł mu [posłowi] Bálzá/ nie wżytkiego pośelftwá spráwuiefz o co cie poftáno/ boś tu miałt niewfpominał/ o ktore tu rzecz idzie/ záplónął lie [poseł]/ obáczył zdráde/ poftąpił miáltá ácz nierad *BielKron* 217v, 181, 217v, 299, 387v; Swych niećwicżonych [żołnierzy] vżywác/ á co infzego ieft/ iedno nieprzyacielowi chćieć poftąpić zwycięftwá? *ModrzBaz* 110v; *SkarJedn* 173; iáko też Bifantium/ Conftantin wielki/ *Romam nouam* przechrzcił/ poftąpiwłszy Papieżowi ftárego Rzymu. *StryjKron* 41, 225. Cf »miejsca postąpić«, »urzędu postąpić«.

postąpić co (42) [w tym: *komu* (29)]: *MetrKor* 61/224 [2 r.]; *Leop Gen* 47 arg, 2. *Mach* 12/11; poftáli kniemu [luteranie ku królowi angielskiemu] w tych rzeczách poftly fwoie/ ielliby miánowane ártykuły poftąpił/ tedy wżytko miał odzierżec *BielKron* 215v; Legnickie Kfiązę á Głogowfkie brácia iego ftryliczni nie mieli co innego poftąpić/ thylko flúżyć káždy po trzydzieści ołob ná káždy rok do piáci lath *BielKron* 364v, 201v, 217v, 271, 362, 367; *StryjKron* 497; Były namowy orzeczech Litewskich Conclusum połowicę im Inflant postąpic. *ActReg* 73; [*ZapWpolActAdv* 1545 202/199v]. Cf *postąpić co dla czego; komu co na co; Ze zdaniem dopełnieniowym; Zwroty*.

postąpić co dla czego (1): iż między infżemi około rządu Koronného Artykułmi wárunek y fzfáfunek Czwartéy części którálmy z dochodów ftołu náfżého dla dobrého y obrony Rzeczypoftolitéy dobrowolnie poftąpili/ miał bydż opátrżón *SarnStat* 360.

postąpić komu [zawsze z dodatkowym dopełnieniem] (46) cf *postąpić czego; co; komu z czego; komu co na co; cum inf*.

postąpić komu z czego (1): Abowiem Olech Kfiązę Stárodubfkie/ ná pomoc wżiáwłszy Połowce/ woiował Czerniechowfką włość/ ták iż mu poftąpił ftego pánftwá Włodzimirz/ á fam fzedł ná Pereáflaw. *BielKron* 350.

postąpić na kogo, na co (4): *BielKron* 403; [Listy od panów i miast, co kto poftąpił przez list na zapłatę żołnierską *Diar* 1566 16]. Cf *postąpić komu co na co; »postąpić na drzewo«*.

postąpić komu co na co (2): Ktore wybráńce vczyniwłszy od robot y wżelákich popłátkow wolnymi/ [...] náznáczywłszy im przy tym pewne y godne po Woiewodztwách Rotmiłtrze y Dziefiátniki/ Choráże. etc. poftąpiwłszy ná to Rotmiłtrzom pewne *solaria*, y wybráńcom nieomylną płacą *VotSzl* Cv. Cf »postąpić na wieczne dziedzictwo«.

cum inf [zawsze: *da(wa)ć*] [w tym: *komu* (3)] (6): iż Rzesza Niemiecka poftąpiłá Cefárzowi y Ferdynándowi piéniędzy dáć/ co ludzi wychowa ieznych 4 tyfiące *BielKron* 222v, 168v, 387v, 408v; *StryjKron* 627; *VotSzl* Ev; [*CorfusDocum* 1593 nr 195].

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia bliższego w zdaniu nadrzędym (1): Okazowanie w powieciech poftąpili, aby było przez rok od ś. Wojciecha we dwie niedzieli, na ktorem aby się księża okazowali. *Diar* 62.

Zwroty: »dań, trybut postąpić« [w tym: *komu* (8)] (5:4): Potym Dawid poráził Filiłtyny do końcá/ y wzyął nád nimi moc áż mu dań y poftulzeńftwo poftąpić mufieli. *BielKron* 70; Rułzył lie [Bolesław] do pośrzodku źemie Rułkiey/ á ták Iárofláwowi dzierżáwy pobrał/ inne kfiążetá poddáność iemu vczyniły y trybut poftąpiły. *BielKron* 345v, 179, [332³], 345, 350, 374v, 442v; dziad dziśieyłżego

Książęcią Wielkiego do Papieża poły wyprówował/ chcąc fię z kościołem ziednoczyć/ y dań nieiáką ftolicy Rzymfkiey poftąpić *SkarJedn* 378.

»postąpić [co] na drzewo [= *kopię*]*«* = *zapłacić pospolitemu ruszeniu za wojnę poza granicami państwa* (1): drugié zaś [prawo] każe wżyfłtkim dármo wśiádác/ iefli nieprzyaciel w ziemi: iefliż zá gránice żołniérzá wywiéść/ poftąpić pięć grzywięń ná drzewo. *OrzJan* 58.

»[komu co] postąpić na wieczne dziedzictwo*«* (1): Przeto profił Lecha ftharżzego brata aby mu te dwie ziemi przerzeczone poftąpił na wieczne dziedzictwo [*petere terras Moraviae et Bohemiae in hereditatem suam, posterumque suorum perpetuandas*]. *MiechGlab* 43.

»postąpić jurgielt*«* (1): Mym zdaniem nie wielkaby to rzecz postąpic ten Iurgielt atym chęc iego patriae nostrae obstringere *ActReg* 69.

»(swego) miejsca postąpić*«* [w tym: komu (1)] (2): [*Mahomet mówił do swego rycerstwa:*] Czy chćeie mdłemu ludu Krześciańfkiemu/ bez walki mieyfcá poftępic *BielKron* 254v [*idem PamJancz*], 156; [*PamJancz* 187].

»postąpić [komu] płat*«* (1): Wołodimirz też Czerniehowfkie Xiążę/ Dawid y Olech Siewierfkie Xiążętá/ poftąpili mu po ftu grzywien płátu rocznego/ przyiął tedy Dawid ty Condicie y opátrenie *StryjKron* 200.

»postępic pobor*«* [szyk zmienny] (4): *Diar* 41; ná kthorym [sejmie] fie śláchtá dopieráá thego/ iżby duchowni ná woynę ieżdżili/ ábo miáłtho liebie wypráwiáli [...] ná káżdą wyprawę woienną s śláchtą poľpołu. Ale oni woleli ná fłużebne poftępic pobory á domá zoftác. *BielKron* 403, 233; Przeto drugi Siem ná tymże mieyfcu záložono [...] gdzie [...] po 12. grofzy z Włoki pobor poftąpili *StryjKron* 637.

»postąpić podatek*«* (1): Wielkiey Polfki poľtowie poftąpili podatek *BielKron* 393.

»posłuszeństwo, hołd postąpić*«* [w tym: hołd i posłuszeństwo (1); komu (6)] [szyk zmienny] (5:4): Także fturmuiąc dzien y noc gdy nie mogli go pożyć thedy kxiążęta Ruľkie, Waľiľko y Lew fin Daniela krola Ruľkiego, na zdradzie radzili Sędomirzanom aby fie poddali á hołd dobrowolnie poftąpili [*omagium et subiectionem praestituros*] *MiechGlab* 33; *BielKron* 70, 70v, 345, 378 [2 r.], 449; á co byli przed tym wolni [książęta śląskie]/ to wten czás muľieli poftąpić hołd y poľtuszeństwo Czechom. *StryjKron* 407.

»urzędu postąpić*«* (1): [*Pitakus*] vrząd á poľpoľstwo Mytelenfkie (iako na lepiej mogł) fprawiwfy vrzędu poftąpił. *BielŻyw* 12.

»[komu] zołd postąpić*«* (1): Krol Kniáziá Iuriowymi obietnicámi y łágodnymi fłowy vbłágány będąc/ nie tylko mu Belz wrocił/ ále też y Lubáczow zamek [...] przydał/ nád to mu z Bochninľkiey żupy ná koždy rok ftó grzywien zołdu poftąpił y zápiśał *StryjKron* 457.

Szeregi: »postąpić i uczynić*«* [szyk 1:1] (2): thedy bi myely poľlacz do krolia mlodego, abi donych wiyachal iako do poddanich swoich [...], A iefli bi thez wiyachal, thedi thu abi ym naprzod przifiągá vczynyl [...]. Gdzie bi tho krol iego.m.mlody wfcithko to ym postąmpil y vczynil thoz dopiero znowu myeli go za pana wzyancz *MetrKor* 61/224, 61/224.

»postąpić i zapisać*«* (1): *StryjKron* 457 cf »zołd postąpić*«*.

α. Przyznać, dać komuś prawo do czegoś [w tym: komu (4)] (5) :

postąpić czego (1): ná on čás krolowie Polscy z Mázowieckimi kfiążęty/ w ten obyczay/ y tym práwem byli poftąpili dobrej Części Prufkiewy ziemie/ zakonowi temu *BielKron* 230v.

postąpić co (1): Abowim biskupom łámyim należy pomocniki łobye nye tylko łtáwić/ ále y obiráć: Acz tego práwá łwego częłć połpołtwnu poftąpili. Nye żeby ono/ tákye vrzędniki łobye łtáwiło (tego poftąpić nyemogá) ále [...] *KromRozm III Kv*.

cum inf (2): Rozełłá tedy Krol liłty woienne po krolełtwie Polłkim áby byli gotowi/ wielcy Polacy wypráwili ná tę woynę/ále máła Polłká zwłázczá Krákwfka ziemiá niechciáłá łie rufzyć/ áż by im pierwey poftąpił ty ártykuły dzyerzeńć/ o ktore żáđáli. *BielKron* 392, 397.

β. *Wnieść opłatę do skarbu, uiścić świadczenia* [w tym: *co* (12)] (14) : Po kilkakróć odsyłali posłowie ku panom i panowie ku posłom, spisując kondycyje tego podatku [duchownych] i szafunku jego. A wszakoż nie postępił tych 10 gr, ktore im panowie podawali *Diar* 79.

postąpić czego (1): y inné [pieniądze] którychby áłbo połtronni pánowie y miáłtá/ [...] bądż ktokolwiek inny/ bądż *nomine subfidiorum* poftąpili/ bądż *ad fidem publicam*, áłbo ná kléynty pożyczyli: [...] máią ci to pánowie Podłkárbiowie z Prowizory do rąk łwych odbiéráć *SarnStat* [442].

postąpić do czego (2): tákie [dożywocia] téż máią mocno zołtáć *ad vitam ad praesens possidentis*, tym obyczáiem: áby téż nieco poftąpili do łkárbu náłżęgo/ iáko y ci którzy Arend podwyszyli/ á to przy Rewizyiéy nowéy. *SarnStat* 89, 103.

postąpić z czego [= z określonej podstawy dochodów] (4): *SarnStat* 89, 104; Drugi łpołob augmentácyey tego łkárbu Rzeczyp: niechayby Ich M. Pánowie Duchowni z beneficji tych/ ktore od Rzeczypołp: [...] obfićie nádáne máią/ poftąpili *VotSzl Dv*. Cf »jurgielt postąpić«.

postąpić komu (3): POtrzebóm/ łkárbu náłżgo [!] dogadzáiác/ Stárołtowie y dżierzawcy dóbr náłżych wolnych/ z chęci y z dobréy woléy łwéy/ poftąpili nam y połtępuią/ drugá táką Quárte *SarnStat* 359. Cf »jurgielt postąpić«.

postąpić na co (2): A włzákże ci którzy máią Arendy dożywotné/ y dożywocia gołé/ będą powinni nieco podwyszyć á połtępić do łkárbu ná wychowánié łtołu náłżęgo *SarnStat* 103. Cf »jurgielt postąpić«.

Zwoty: »czynsz postąpić« (1): wyiáwłzy wsi náłżé/ które ná to łá vprzywileiowané/ któreby iáłnie ołobliwym przywileiem to pokazály/ iż ná mieyłcu robót czynłz pieniężny wiefłzy poftąpiły [*censum Pecuniarium auxerunt JanStat* 1080] *SarnStat* 656.

»[komu] jurgielt postąpić« [w tym: *z czego* (1), *na co* (1)] (2): Rychłó potym Weneći dáli mu [Skanderbegowi] te miáłtá/ Bálefiá/ Y Dainam y iurgielt z drugich poftąpili *BielKron* 246v; *VotSzl E2v*.

»postąpić podatek« [szyk zmienny] (2): *Diar* 77; Potym Pirrę y Hieropolim miáłtá [Grecy] oblegli y wywrócili. Widząc to drugie okoliczne miáłtá/ dobrowolnie łie dawály/ poftápiwłzy podatki żywnołci/ áby ich role áłbo zboża w cáłóci były záchowány. *BielKron* 57.

Przen (1) :

Zwrot: »[komu] podatek postąpić« (1): ábychmy włtáwicłnie ná to pomnieli/ iż go [Chrystusa] Prorocy opowiedáiá być włáłnym Krolem náłżym/ á iżbychmy łie też o to pilnye łtáráli/ ábychmy

mu też ty podatki poftąpili/ w ktorých fie ten Krol kocha/ to iest/ wiäre/ nádzieię/ ferce vniżone/ á miłość wierną/ y k niemu/ y ku bliźniemu fwemu *RejPos* 4.

b. *W sferze prywatnej [w tym: komu (18)] (25) :*

postąpić czego (4): Zeznał yłch jan Zilochowsky [...] na drodze kupczewy yednemv wgołpodzye 20 thalyerow vkradł y themułch zilochowłkyemv ye dall, a on załzyą yemu dzyalu nyepoftąpyll *LibMal* 1545/99; *ZapWar* 1548 nr 2668; A gdy iedná niewiáltá ná to przyzwoliłá/ á druga nieprzyzwoliłá: mowiąc/ że zchęcią części fwey poftąpi drugiey/ gdyby tylko dziećięciá nierościnano: poznał Sálomon prawie mácierzyńki głos ná rościęcie niezezwaláiący *ModrzBaz* 89v; *SkarŻyw* [236].

postąpić co (5): yako my przythem Były ysch szlachathna zophia zona nyegdy szlachathnego (oydz) oydrzeyá [!] szradzyn poszthapyla kopa po Czorcze szwoyey katherzynye slathnemv Mykolayowy szvnyeszthowo szpakow sic etc. *ZapWar* 1510 nr 2072, 1524 nr 2297, 2336; *CzechRozm* 252; Y przewiodł to ná nich/ máiętności ich ośzácowawłzy/ że iedni woleli pieniądze wziąć á ofiádłóści pofthtëpic/ á drudzy [...] woleli że im odlicżono to co zá co łtało/nížli ku ofiádłóści fwey znouu przyść. *Phil* Q4; [*ZapWpolKość* 1547 9/22v].

[*postąpić co z czego* [= *na mocy czego*]: Item yłz czy panovy Bylanczłzczy woycziech y marcżyn braczya rodzeny poftampyly zvgodí yednaczłkiej albo przyaczyellkie Blotha wpoly *ZapWpolKość* 1543 8/575.]

[*postąpić co z czego* [= *na mocy czego*] *do czego*: Który [*drugi*] cerograf powiada p. Jakub, że jest zatrzymany, a tak uchodząc prawa, albo przysięgi zgodziwszy się z nim [z p. *Jurgą*] wróci mu on, a on za to z ugody poftąpił do spólnego działu fl. 50. *InwMieszcz* 1597 nr 301.]

postąpić za co (1): Ktorżysz to na imię Sliachetny Wawrzinięc, y Dominik Tokarscy. dali, y zapłácii, temuz Marćinowi Tokarskiemu Włałnemu Oiczymowi tak zgrunthu, iako, i zewszitkkich ruchaiącich rzeczy w Tokarach, za co iemu poftąpili, i zapłácii dostatecznie *ZapKościer* 1581/19v.

[*Zwrot*: »miejsca poftąpić« = *wstać ze swego miejsca i poprosić, aby ktoś usiadł*: Iednego czáfu w Athenách gdy íprawowano Komedią/ ieden łtarułzek [...] ízukał mieyfcá gdzieby mógł usieść. Co widząc Atheńczycy śmiali fię z niego/ á żaden z nich mieyfcá mu nie poftąpił. *PlutBBud* Q3v.]

Szereg: »postąpić i zapłacić« (1): *ZapKościer* 1581/19v cf *postąpić za co*.

a. *Oddać do użytkowania, użyczyć, udostępnić [w tym: czego (7)] (9) :* Pśicá niegdy ízczenna będąc/ A gniazdá fwego nie máiąc: Drugiey też pśice prośilá/ By iey gniazdá poftąpiłá. *BierEz* M3; *BibRadz* Gen 23/9; Wężowie y gádzina inna/ łtudze Bożemu poftąpili miełzkánia. *SkarŻyw* 57; *ZapKościer* 1584/47v; *BielRozm* 27; [ponieważ przez TM i przez Włozka ksiądz biskup tego domu *in usum nostrum* nam poftąpieł. *ListyZygmAug* 1551/213, 1550/192].

postąpić dla czego (1): [*Starosta*] mieyfcá bełpiecznégo ná zamku náłzym Lubellkim dáć ma/ y dla łádów gmáchu pozwolić y poftąpic *SarnStat* 418.

[*postąpić ku czemu*: aby nam, abo tego swego dworu [...], abo tego który nań po nieboszczyku biskupie łuckim przypadł, żeby go ku potrzebie naszej poftąpieł. *ListyZygmAug* 1550/192.]

[*postąpić co ku czemu*: Nad tho cząłcz y polowyczą wyąthfchá łtaynye thilowey [...] thałch Pany Margorzatha omyenyonemu Hanus łcholczewy ku thakoweyze łzwyebodzie yakogy gmachi przednye poftąpila *ZapWpolActAdv* 1545 202/199v.]

cum inf (1): który [chmielnik] leży wedle Iana Kvrka, temu postąpeli oboye wżywacz do fmyerczy marczanowy [!] Karwaykowy *ZapKościar* 1582/27v.

Zwrot: »do czasu postępić« = *pożyczyć* (1): *Commodo* – [...] *Poziczic*, do czasu postępic. *Calep* 223b.

»placu postąpić« (1): *Słoftry* ogien napalono/ Y plácu nam postąpiono: Czemu łobie rąk nie damy/ A łpółem nie záłpiéwamy? *KochSob* 56.

Szereg: »pozwoić i postąpić« (1): *SarnStat* 418 *cf postąpić dla czego*.

β. *Uznać czyjeś pierwszeństwo, uznać się gorszym* (2) :

Zwrot: »placu [czym] postąpić« (1): z tym Orłem w Słónce tá łowá nigdy równo pátrzyć nie będzie: plácu hárdemu wolnością/ á Królem fwym/ Polakowi záwżze postąpić muśi *OrzQuin* Q4v.

»postąpić przodek« (1): *Polthąpiwłzy* nieiáki przodek *Zydom*. *Wylicza* obmowy y potwarzy niektorych. A okázuię *Zydy* y pogány być grzełznymi z przyrodzenia *BibRadz Rom* 3 *arg*.

γ. *Ustąpić z ceny* (2) :

postąpić czego (1): á on fię znimi zártém tárguiąc: gdy do máłey fummy/ którą by był pewnie záplácić mógł [...] przyłżło/ y iednego im złotego postąpić niechciał. *SkarŻyw* 274.

Przen (1) :

Zwrot: »postępić taniej« (1): (*nagł*) *Boleśław Kryłpus* K.P. (–) *CHociaż* to ten ná głowie miał ták krzywe włofy/ O męłtwie dobrej fławie zewłżąd łłyżę głofy. Niechciał postępić tániey á niż w tárgu było/ By komu hołdowác miał o tym fie nie śniło. *Paprpán* Ee.

δ. *Ustąpić, zaprzestać, nie upierać się przy czymś* (1) :

postąpić czego (1): Ale iż on człowiek yáko proftak ták rozumyał/ postąpił mu te⁸⁰ y rzekł: [...] *GliczKsiąż* M4; [przeto gdyby tu co mocne⁸⁰ przeciw łprzeciwnikom fwym baczył/ nigdyby iym tego świadectwa nie postąpił *BudArt* Zv].

[*postępić w czym*: Iedno iż między ludźmi/ podniefionego łercá zgodá być niemoże/ Gdy ieden drugiemu postępić niechce/ wdobrich rzeczach/ iedno chce koždy/ áby ná iego przeláło *ErazmJęzyk* Kk3v (*Linde*).]

8. *O czasie* (2) :

a. *Zmienić swój termin* (1) :

Zwrot: »[jakim czasem = o jaki czas] postąpić nazad« = *cofnąć się* (1): co iáko łye dáleko wniośło/ káždy łnádnie widzi/ że Wielkanoc/ nád óného czáłu ráchunek/ kilkiemnaście dni postąpiłá ná zad/ tylko zá ónych dróbných minutek/ [...] przyrałtaniem. *Oczko* 30.

b. [*Przedłużyć [czego]*: *Tám Agámemnon* iż przymierze wychodziło/ záś o drugie do *Priamuśa* połłał/ żeby go postąpił dla pogrzebu *Achillefowego* y inłzych. *HistTroj* I8.]

c. *O wieku człowieka: przekroczyć [nad ile lat]* (1) : ále potopem P. Bog iulz napłował powietrzá/ y zdrowia ludziom łkrocił/ y długi wiek odiał/ iłz nie ták iáko przed potopem po kilku łet lat żyli: ále iulz nád łto lat postąpić co połpolicie wżywoćie nie mogli. *SkarŻyw* 271.

9. *Począć, zająć w ciążę* (4) : Y tłukli fię łynowie wżywoćie iey/ y rzekłá: iefli ták/ przecz ia(połtąpiłám?) [*Ut quid ego*] *BudBib Gen* 25/22; [*SzczerbSpecSax* 225 (*Linde*)].

[*postąpić kim* [= *kogo*]: Oto w nieprawości vrodziłem się/ á w grzechu zgrzała mię (*marg*) [...] postąpiła mną (álbo poczęła mię.) (-) mátká moiá. *BudBib Ps 50/5*[7].

Zwrot: »w brzemię postąpić«: którą [*chorobę białymgłowam przyrodzoną*] miewáią kázda według płci swoiey [...]: wízakże skoro w brzemię postąpi/ tedy vltanie *SzczerbSpecSax 225 (Linde)*.]

Szereg: »postąpić i (a) urodzić« = *concipere et parere PolAnt (3)*: Y wszedł [*Efraim*] do żony swey á (ták) postąpiła y vrodziła syná *BudBib 1.Par 7/23, Os 1/3, 6*.

[»postąpić albo począć«: *BudBib I 302d marg cf postąpić kim.*]

10. [*Upaść, obsunąć się, zapaść się*:

Szereg: »upaść albo postąpić«: A ten domek wszytek, iż nie na dobrym fundamencie zbudowan, jedna strona fundamentu ku jezioru upadła i ty wszytki gmaszki za fundamentem upadły {albo postąpiły}, kominy się porysowały i piece popsowały. *LustrWpol I 51.*]

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* :

Zwrot: »dalej postąpić« (1): Ultra modicum progredi. Trochę dálej postąpić. *Mącz 501c*.

Synonimy: **1.** *iść, pość, ruszyć, ruszyć się*; **a.γ.** *oddalić się, odejść, odłączyć się, odnieść się, odstrzelić się*; **3.** *począć, uczynić, udzialać*; **5.** *dojść, dostać, osiągnąć*; **7.** *dać, oddać, uchwalić, ustanowić, ustawić*; **9.** *począć, zaść*; **10.** *obalić się, paść, upaść*.

Formacje współrdzenne cf STĄPIĆ.

Cf **POSTĄPIENIE, POSTĄPION**

JDok